

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ	การตอบสนองของประชาชนต่อภัยพิบัติน้ำท่วม: กรณีศึกษาดำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
ผู้เขียน	นายภานุพงศ์ สว่างวงศ์
ปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสาธารณสุข)
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ	รองศาสตราจารย์พวงเพชร ธนสิน

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การตอบสนองของประชาชนต่อภัยพิบัติน้ำท่วม: กรณีศึกษาดำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสาเหตุของการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาการตอบสนองของประชาชนต่อภัยพิบัติน้ำท่วมในเขตพื้นที่ตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตอบสนองของประชาชนต่อภัยพิบัติน้ำท่วมในเขตพื้นที่ตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ที่อาศัยอยู่หรือมีการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 หมู่บ้าน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของครัวเรือนและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยเน้นการกระจายให้ครอบคลุมพื้นที่ศึกษา จำนวน 354 ครัวเรือน ในการศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ในส่วนของผู้นำชุมชนที่ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างเป็นครั้งคราว

ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ตำบลหนองหอย เนื่องจากมีฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน ส่งผลให้น้ำป่าหลากและไหลทะลักเข้าท่วมบ้านเรือนของประชาชน เพราะลำน้ำปิงหรือคลองน้ำสาขามีความคับแคบและตื้นเขิน เมื่อมีระดับน้ำเพิ่มมากขึ้น จึงมีส่วนทำให้เกิดน้ำล้นตลิ่งและเกิดอุทกภัย รวมทั้งเกิดจากการปล่อยน้ำจากเขื่อนแม่งัด ประกอบกับ ตัวเมืองเชียงใหม่ไม่มีระบบป้องกันน้ำล้นตลิ่ง เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ระดับความรุนแรงของการเกิดอุทกภัย

เพิ่มมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อจำนวนมากตามมา นอกจากนี้ยังเป็นผลกระทบจากปัญหาน้ำล้นลำเหมืองธรรมชาติที่มีอยู่ภายในพื้นที่ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วม เพราะพื้นที่ตำบลหนองหอยเป็นเขตพื้นที่ที่ลุ่มริมลำน้ำ เมื่อถึงฤดูฝนที่มีพายุฝนตกหนัก จะส่งผลให้เกิดน้ำท่วมอย่างฉับพลัน และเกิดจากการที่ท่อระบายน้ำ/ ท่อระบายน้ำจากถนนที่มีอยู่รอบพื้นที่ตำบลหนองหอย มีจำนวนที่ไม่เพียงพอ เมื่อมีปริมาณน้ำที่มากและอยู่ในระดับสูง ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำได้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้น้ำเอ่อล้นท่วมในพื้นที่

การตอบสนองของประชาชนต่อภัยพิบัติน้ำท่วม ก่อนเกิดอุทกภัย ประชาชนมีการเตรียมตัวเพื่อเป็นการรับมือกับอุทกภัยที่เกิดขึ้น เช่น การเก็บสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ไว้บนที่สูงกว่าระดับน้ำท่วม การติดตามข้อมูลเกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศ ปริมาณน้ำฝน ข่าวสารการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังการเกิดอุทกภัย การเตรียมอาหารและน้ำดื่มไว้ การอพยพสมาชิกในครัวเรือนไปอยู่ในที่ปลอดภัย เป็นต้น ขณะเกิดอุทกภัยประชาชนมีการปฏิบัติ ดังนี้ การกั้นกระสอบทรายเพื่อไม่ให้ระดับน้ำในบ้านเพิ่มสูงขึ้นจากเดิม การออกไปให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชน การสูบน้ำออกจากตัวบ้าน ฯลฯ โดยไม่รอเพียงส่วนราชการมาให้ความช่วยเหลือ หลังจากเกิดอุทกภัย ประชาชนมีการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเรือนในส่วนที่เสียหาย การทำความสะอาดบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การยอมรับและปรับสภาพจิตใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หลังจากเกิดอุทกภัยส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลหนองหอย เพราะมีความรู้สึกผูกพันในวิถีชีวิตหรือที่อยู่อาศัยเดิมและด้วยข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ ทำให้ไม่สามารถย้ายไปอยู่ที่อื่นได้ และประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมับชุมชนสำหรับการจัดการแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นร่วมกันเป็นบางครั้ง

ปัจจัยภายใน ด้านประสบการณ์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตอบสนองของประชาชนต่อภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่ตำบลหนองหอยมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยภายใน ด้านความรู้สึกผูกพันกับพื้นที่ ปัจจัยภายนอก ด้านข่าวสารข้อมูลและลักษณะกายภาพของพื้นที่ รวมทั้งปัจจัยเพิ่มเติม ด้านระบบการแจ้งเตือนภัย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตอบสนองของประชาชนต่อภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่ตำบลหนองหอย ตามลำดับ

Independent Study Title	Responses of People to Flood Disaster: A Case Study of Nong Hoi Sub-District, Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province
Author	Mr. Parnupong Sawangwong
Degree	Master of Science (Public Disaster Management)
Independent Study Advisor	Associate Professor Puangpetch Dhanasin

ABSTRACT

The purposes of the study on “Responses of People to Flood Disaster: A Case Study of Nong Hoi Sub-district, Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province” were: 1) to study factors of flood disaster in the area of Nong Hoi Sub-district, Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province, 2) to study responses of people to flood disaster in the area of Nong Hoi Sub-district, Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province and 3) to investigate factors affecting responses of people to flood disaster in the area of Nong Hoi Sub-district, Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province.

Samples in this study were people who reside or settle in 7 villages of Nong Hoi Sub-district Municipality area, Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province. The data was collected from heads of households or representatives of households by applying Simple-Random Sampling method in order to get samples distributing over study area as total of 354 households.

In this study data was collected by using questionnaire, interviewing community leaders who were not governmental officers and also conducting Non-Participant Observation occasionally.

The result of this study showed that causes of flood disaster in Nong Hoi Sub-district was due to heavy rainfall for long period of time resulting in overflowing of Ping River to damage residential area. Because Ping River and its tributaries were narrow and shallow, when the water level increased, it would cause overflowing of flood water plus water discharging from

Mae Ngat Dam. Moreover, Chiang Mai City did not have any riverside protection system which was another factor causing more severe damage from flood disaster. Besides, the flood disaster was caused by overflowing of water from natural drainage way since Nong Hoi Sub-district area was low lying land along riverside. When rainy season came with lots of heavy rain, flash flood would occur. Another reason of flood was from insufficient drainage ditches in Nong Hoi Sub-district. When water level in Ping River increased, water could not be drained to anywhere, therefore it was another cause of the flood in the area.

Regarding to the responses of people to flood disaster, it can be found that before the flood disaster, people were well prepared in order to cope with the upcoming flood; for example; moving appliances to higher level area; paying attention to weather forecast, rainfall level information and news; storing food and drinking water, and also migration to safety area. During the flood disaster, people performed as follows: building sand bags to prevent the water from draining into the area, helping neighbors or people in the community, pumping out flood water from the house, etc. These were implementation of their own without waiting for help from the government. After the flood disaster, people would repair their houses from the damages, clean their houses, and try to accept and cope to incident. After the flood disaster, most people still resided in Nong Hoi Sub-district area because they felt bonding with the community and due to economic limitation, so they could not move to anywhere. However, the samples often or sometimes participated with community in order to try to solve the flood disaster problems.

For the internal factors, it can be found that experience was main factor affecting responses of people to flood disaster in Nong Hoi Sub-district area, following by sentimentally bond to the area. For the external factors, news and information, physical characteristics of the area including warning system were factors affecting in responding of people toward flood in Nong Hoi Sub-district area.